

De Probatis|| Sanctorvm|| Historiis

Partim|| Ex Tomis Aloysii Lipoma-||ni, Doctissimi Episcopi, Partim Etiam||
Ex Egregiis Manuscriptis Codicibvs, Qvarvm permultæ antehàc nunquàm
in lucem prodière

Complectens Sanctos Mensivm|| Maii Et Ivnii

Surius, Laurentius

Coloniae Agrippinae, 1576-

VD16 S 10258 - 10263

De S. Rictrude Martianensi.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77393](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77393)

Tuum Modoalde nomen, tuum meritum omnis sexus & ætas super astra tulere, Deum gloriosum & mirabilem in sanctis suis, repetito prædicantes clamore.

Post hæc venit vir venerandæ religionis, Abbas merito & nomine, de Saxoniam partibus, diuturno iam accensus desiderio, ut patroni alicuius probatæ sanctitatis corpus integrum, quod sibi largiri dignaretur Dominus, honorificè suis inferret sedibus. Hic nanque, prælibatis suis suorumque ieiunijs & orationibus, crebrisque vigiliarum singultibus, quasi prærogatiuis apud Deum obtinuerat legationibus, ne votis sui desiderio deberet frustrari. Quapropter ipsius gratia præeunte ac disponente, & venerandæ memoriæ Brunone Archiepiscopo annuente, totiusque ecclesiæ concordia voto adspirante, gloriosissimi pontificis Modoaldi corpus preciosissimum meruit suscipere. Quod cum inestimabili gloria & solenni ornatu ac melodia, vniuerso clero comitante, & promiscui sexus ac ætatis plebe circumfluente, de loco suæ sedis eductum, in Saxoniam decentissimè est translatum, & in oratorio beati Petri Apostoli in cœnobio, quod dicitur Helinuardeshuysen, honorificè locatum. Acta sunt hæc anno Dominicæ incarnationis M. C. VII. à venerabili Thietmaro, huius nominis secundo, successione autem sexto eiusdem loci Abbate, anno ordinationis eius xxvij. regnante Domino nostro Iesu Christo cum Patre & Spiritu sancto in secula seculorum, Amen.

Bruno, Archiepiscopus Treuirensis.

S. Modoaldus in Saxoniam translatus.

VITA S. RICTRVDIS MARTIANENSIS, PER
HUGBALDVM MONACHVM ELNONENSEM, AD STE-
phanum Episcopum Cameracensem scripta Anno Christi 907. Stylus ob-
scurus & simplex, in gratiam Lectoris mutatus est per
F. Laurentium Surium.

PRAEFATIO AVTHORIS.

In membrorum Christi compage vi excellentiori, ita merito quoque magis honorabili domino & præfati Stephano, secundum nomen suum Apostolicæ reuerentiæ signo ab hominibus quidem coronato, sed demum ob meritum insignia cum eis, quorum insitit vestigijs sanctitatis, à Deo coronando, Hugbaldus, sacerdotum & monachorum omnium minimus, immarecensibilem, virtutumque floribus vernantem à Deo optat precaturque coronam. Rogarunt me iam pridem Clerici & Deo sacratæ virgines congregationis S. Rictrudis, ut tum illius, tum prolium eius gesta conscriberem: ego verò distuli, vel quòd quantulamcunque scientiam meam tantæ materiæ scirem imparè, vel quòd ob longitudinem temporum nulla certæ fidei scripta, quibus ea continerentur, mihi videre contigisset: vererèque, ne dubia pro exploratis, & vana atque cõmentitia pro veris annotarem. Sed cum renitenti mihi quasdam offerrent historias, quæ cum dictis ipsorum consentirent, & iam fidem mihi facerent illi, quorum non contemnendæ personæ viderentur, quòd ea, quæ ipsi assererent, olim literis consignata fuissent, sed Nortmannorum sequissima rabie omnia populante interijssent: demum adiuratus per tremendum diuinæ maiestatis nomen, cessi illis, fecique etiam non ut debui, at tamen ut potui: nec mihi studio fuit verborum adhibere phaleras, sed lectoris & auditoris consulere vtilitati. Cùm autem opusculum absolutum vestræ excellentiæ examinandum traderetur, visum est illius prudentiæ quædam in eo desiderari, quæ ad conciliandam libris auctoritatem solent à studiosis requiri, nempe, personæ, loci & temporis annotationem. Et mihi quidem satis superque sufficere videbatur, si tam præclara tantorum virorum nomina, gesta & loca exprimente libello, supprimeretur locus & persona scriptoris, ne per hæc ceu atram quandam nubem obscurari viderentur astra tanti splendoris: at quia aliter visum est sanctitati vestræ, celeberrima nominis vestri prælucente lampadè, nostras quoque confidimus illustratum iri, quanuis tetras, tenebras: dumque Stephanum inclytum antistitem libelli huius loquetur Præfatio, nostræ quoque exiguæ personæ mentio fiet. Locus autem, ut nōstis, non est mihi iam, sicut olim, in clarissima vrbe, sed libenter me gloriari vel postremum monasterij beatissimi Amandi, egregij confessoris Christi, monachum, nisi propter peccata mea tam crebrò inde eijcerer metu barbaricæ incursionis. Quid verò mihi tempus exprimere necesse est, quod omnium infelicissimum esse videtur, ita ut non nisi cum Propheta ad Deum clamare libitum sit: Lætati sumus pro diebus, quibus nos humiliasti, annis, quibus vidimus mala. Respice

Nortmannorum populationes.

Pfal. 89.

spice Domine in seruos tuos & in opera tua: Ad nos quoque pertineat illud Apostolicum: Redimentes tempus, quoniam dies mali sunt? Sed ne in hoc quoque videar auctoritatis vestrae iussa neglexisse, omisis regum nominibus, nouerit lector nos ista cussisse anno à nato Salvatore, summo rege, nongentesimo septimo. Ad profectum Catholicae Ecclesiae opto vos feliciter ad votum valere.

VITÆ HISTORIA.

M Francorum gentem, cuius maiores è Phrygia prodijse ferunt, atque ex regio Troianorum stemmate ortos, post phanaticum simulacrorum cultum ad veritatis cognitionem diuina clementia vocare decreuisset, quemadmodum ex omni æternitate constituerat, ea tempestate, quæ industrius rex Clodoueus eius gentis scepra tenebat, beatissimi præfulis Remigij ministerio id voluit compleri. Is enim sanctissimus pontifex & multa vitæ integritate, & admirabili signorum virtute pollens, iam dictum regem & magnam exercitûs eius partem doctrina Catholicae fidei imbuit, & vt ferunt, accepto cælitus chrismate, ad tria circiter millia vno die baptizauit. Atque ex illo tempore magis magisque apud Francos creuit religio, & in externos etiam fines eorum prolatum est imperium, quod maiores eorum partim sibi iam antè vendicârunt. Nec hoc gentis eius feritati tribuendum est, cuius nomine putantur à nonnullis Franci dicti, tanquam quibus à natura quædam indita sit ferocitas: sed præstitum hoc eis est, quòd duabus eximijis essent columnis fulti, quibus totius Ecclesiae status inniti videretur: auctoritate sanctorum Pontificum, quorum est præcellens honor: & virtute regum præpotentium, qui in administranda republica sagaces inprimis fuere. His, inquam, rebus factum est, vt diuina tum præueniente, tum subsequente gratia, FRANCORVM potentia magis magisque aucta & propagata sit: atque etiam vbi quondam abundauerat iniquitas, deinde instantum Dei gratia superabundârît, vt quemadmodum cælum ornatur stellarum multiplici pulchritudine, ita Francorum regio, præstante patre luminum, à quo est omne donum perfectum, multiuaria tam indigenarum, quàm aliunde aduenientium vniuersæque sexûs & ordinis sanctorum atque perfectorum hominum claritate illustrata sit.

E quorum venerando collegio tanquam sidus quoddam eximium extitit Rictrudis, deuota Christi ancilla, grata Deo suo, & chara hominibus atque laudabilis ob merita iustitiæ & sanctitatis: quæ patrem habuit Ernoldum, virum nobilem, & Lichiam genitricem ex bellicosa Vasconum gente. Quæ gens licet ea tempestate magna ex parte demonum cultui esset addicta, at tamen à Deo electa Rictrudis, sic ab illis impijs traxit originem, quemadmodum è spinis nascitur rosa: atque ab ipsis incunabulis cum teneræ ætatis incremento, honestis est moribus alta & instituta. Fuit autem temporibus Clotarij regis, qui à magno Clodoueo, quem iam diximus primum ad Christi religionem accessisse, quartus fuit, atque etiam huius Clotarij filij Dagoberti inelyti, qui à beatissimo Arnulpho Metensium episcopo institutus, dignus & industria & viribus fuit, qui vnà cum patre regnaret, ei que in regno succederet. Habuit autem Dagobertus fratrem Aribertum, non tamen germanum. Ei attribuit vrbes & pagos citra Ligerim flumen & vsque ad Pyrenæos saltus: sapienti videlicet vsus consilio, pactusque ab eo, ne quid vnquam paterni regni ab ipso repeteret. Itaque Aribertus Tolosanam obtinens sedem, cum in Aquitania regnaret, non diu post totam Vasconiam sibi subegit.

At Dagobertus in administrando regno præclarus, vni vitio subiacuit, immodico deditus amori mulierum. Vnde accidit, vt legitima coniuge sua ob sterilitatem repudiata, alteram sibi copulârît. Cumque id flagitium in eo pontifices, inprimis autem vir sanctissimus & mirabilium operum patrator præful Amandus reprehenderet, ille indignatione & fastu regio incitatus, eundem venerabilem antistitem non absque iniuria è suo regno eiecit. Ille verò pro Christi veritate persecutionem patientissimè ferens, quippe qui etiam sanguinem pro Christo fundere peroptaret, diuersis in locis diuini verbi sparsit semina, atque tandem etiam in Vasconiam, Rictrudis patriam peruenit, vt cælitus infuso sibi lumine eius regionis gentem illustraret, simul sperans ob gentis eius fauoriam posse se illic martyrij palmam promereri.

Aa

Interim

12. Maij.
Cap. 1.
Vide Paulû
Aemylum
lib. 1. de re-
bus gestis
Frâcorum.

Columnæ
duæ Eccle-
siarû Gallie.

Iacob. 1.

Cap. 2.
S. Rictrudis
parentes.
Luciam

Aribertus
frater Da-
goberti.

Cap. 3.
Dagobertus
mulie-
rosus.

S. Amandi
exilium.

Cap. 4.

Interim autem Dagobertus rex, cum non haberet filium, qui ipsi in regno succederet, ea causa moerens non mediocriter, tertiam sibi afficiuit uxorem. Atque tum deum conuersus ad Deum, multorumque expetens preces, & largas praestans elemosynas, eodem anno ex illa coniuge sustulit filium: quem cum anxie cogitaret cuinam vndis salutaribus expiandum diuinaque lege imbuendum traieceret, vt quemadmodum ipse beatum Arnulphum habuerat pedagogum, ita hic quoque ab insigni aliquo Dei seruo ad Christianae religionis praescriptum institueretur: memoria cepit respicere, quanta iniuria virum sanctissimum Amandum affecisset, moxque ministris ablegatis, eum vbique iussit studiosissime inquiri & ad se reduci. Ita ergo reuocatur ab exilio verax praeco & cultor Evangelij, antistes venerandus, latantur eius reditu rex & optimates & populus omnis: eiusque pedibus se sternens rex, veniam petit, nec difficulter impetrat: orat pro filio, sed patitur repulsam, dicente viro ter beato, militantem Deo non oportere negocijs implicari secularibus: moxque est conspectu regis celeriter se proripiente. At rex nihil de suo remittit desiderio, Audoenum & Eligium viros primarios, multaque prudentia & virtute conspicuos, beatoque Amando imprimis charos atque familiares, ad eum mittit, qui tandem inuitum eo suis precibus impulere, vt regis voluntati sese accommodaret. Adducitur infans dies natus quadraginta, adhibetur catechesis a sancto praesule, & cum finita prece ex tanta hominum frequentia nemo responderet, Amen, infans ille cunctis audientibus, clara voce respondit, Amen. Inde baptizatur, & Sigeberti nome ei imponitur, atque ab Ariberto regis fratre est sacro fonte suscipitur. Sequenti anno Aribertus rex, nec diu post etiam filius eius abeunt a vita, omnisque ditio Ariberti cessit Dagoberto. Quae quidem omnia idcirco huic historiae volui inferere, vt lector facilius cognoscat, quae Rictrudi causa fuerit in Franciam veniendi.

Reuocatur
ab exilio S.
Amandus.

2. Tim. 2.

Baptizat filium regis,
isque respondet, Amen.

Cap. 5.

Cum enim per id tempus Franci crebro commearent in Vasconiam, Rictrudis puella bonae indolis, ad nobiles iam perducta annos, conspicitur, amatur atque appetitur a Franco quodam Adalbaldo, praeclearis & iustis ordo natalibus: cuius mater Gerberta filia fuit sanctae Gertrudis, in monasterio, quod Hamaticum dicunt, quiescentis, quod ipsa construxerat: fueratque is Adalbaldus a puero optimis institutus disciplinis, multisque pollebat opibus & fundis, nec vulgarem gratiam locum in regis aula obtinebat: dignus plane vir, qui Rictrudem haberet coniugem: cui etiam iuxta morem desponsa, & matrimonij lege sociata fuit, licet quidam virginis cognati id moleste ferrent. Neque ineundi coniugij huius causa fuit libido aut incontinentia, sed amor charae sobolis. Nec deerant vtrique dotes animi & corporis, quae in sponso sponse spectari solent. In Adalbaldo cernere erat generis nobilitatem, pulchritudinem, virtutem & sapientiam, quae ad conciliandum amorem plus habet virium. In Rictrude formae elegantia, genus, opes, & mores, qui praeter ceteris inquirendi sunt, visabantur. Itaque conuenienter illi sententiae Apostolicae, erat inter illos honorabile coniugium & torus immaculatus. Non enim surda acceperant aure, quod idem Apostolus dicit: An nescitis, quoniam membra vestra templum sunt spiritus sancti, quem habetis a Deo, & non estis vestri? Empti estis precio magno: glorificate & portate Deum in corpore vestro. Fidem vero coniugij inter se accuratè seruantes, compage fidei & charitatis erant duo in carne vna, vnanimes, vno ore & concordii operatione honorificantes Deum, & omnibus diebus vitae suae seruietes illi in iustitia & sanctitate.

Rictrudis
nubir Adalbaldo.

Heb. 3.

1. Cor. 6.

Cap. 6.
Rictrudis
proles.

Nati quoque eis sunt filij, & in ijs primogenitus Maurontus, postea Abbas & Leuita factus, & tres filiae, sanctae virgines: Clotendis, post obitum matris eius monasterij moderatrix: Eusebia, bona Dei cultrix, & Adalsendis. Quos parentes eorum, cum essent iusti, tum per seipfos, tum per familiares ipsis Dei seruos in timore Domini erudierunt & educarunt, ab infantia caelesti benedictione auctos. Maurontus patrem spiritualem habuit venerabilem Deoque dignum sacerdotem Richarium, qui per sacrum baptismum eum Christo regenerauit. Clotendem egregius pontifex Amandus & sacris manibus est fonte salutari suscepit, atque in omnibus Deo dignam reddidit: Eusebiam Mathildis regina, Dagoberti coniunx ex sacro fonte suscepit. Potest non immeritò de hac progenie dici illud Sapientiae: O quam pulchra est casta generatio cum claritate.

Sap. 4.

Cap. 7.

Accidit autem, vt Adalbaldus a pago Austrebatensi, vbi multae ei erant possessiones, in Vasconiam triste suis iter susciperet. Prosequeretur euntem aliquousque beata Rictrudis, sed iussa, citò domum se recipit moerens, quasi iam animo praesagiret imminens malum. Ecce autem malignorum hominum, quos aiunt fuisse, quibus illud coniugium

coniugium displicuerat, vir pius in sidis appetitur, vulneratur, perimitur. Sed planè non est ille mortuus, sed viuit feliciter in Deo, cohærens spiritu illi, qui est vera vita: quod quidem satis testantur signa, quæ ad eius sacra ossa non rarò fiunt. Citò autem tristissima rei nuncijs perfertur ad Christi famulam Rictrudem, quæ gemino eoque atroci dolore corripitur, quod & charissimo se sentiret orbatam coniuge, & proles suas, tum etiam cognatos, videret eius nece grauissimè discrucari. Tandem autem luctu illo sopito, cum seruis Dei ipsi familiaribus, præsertim autem cum Amando sanctissimo præfule, de suo statu deliberat: auditque ex illo fidissimo consultore illud Apostoli: *Mulier alligata est legi, quando tempore vir eius viuit. Quòd si dormierit vir eius, liberata est: cui vult, nubat: tantum in Domino.* Beatior autem erit, si sic permanserit secundum meum consilium. Audit etiam illud Domini Saluatoris: *Si vis perfectus esse, vende omnia, quæ habes, & da pauperibus, & habebis thesaurum in cælo: & veni, sequere me.* Hæc & id genus alia verba salutis non surda aure accipiens S. Rictrudis, sed ijs diligenter animum applicans, omni postposita ancipitis deliberationis mora, pollicetur se eius salutaribus monitis obtemperaturam. Verùm antiquus serpens, inuidiæ stimulis percitus, tam salubre propositum modis omnibus impedire conatur. Cõmouet regis animum, vt persuadeat illi denuò nubere cuidam ex optimatibus suis. Illa autem profus id respiciente, multa adhibet blandimenta rex, sed frustra. Blanditijs succedunt terrores & minæ, sed tantundem efficiunt apud animum in Deo benè firmatum. Et quia ex tribus Philosophiæ partibus eam præcipuè colebat, quæ in actione & rectè viuendi ratione consistit, nec immeritò viuendi magistra dicitur, quam Græci Ethicen, Latini Moralem vocant, ad quam primariæ illæ virtutes pertinent, prudentia, iustitia, fortitudo, temperantia: his ipsi accuratè sese communiens, quemadmodum per iustitiam Deo magis quàm hominibus obedire, atque per fortitudinem nullis cedere aduersis constituerat: ita per prudentiam regis indignationem amoliri, & per temperantiam intra modestiæ & humilitatis limites sese continere decreuit. Itaque vsa consilio sanctissimi Amandi, ad tempus dissimulat immutabile animi sui propositum, spondetque regi se ex eius consilio facturam, quod sibi conducibilis videretur.

Hunc in modum cum regi persuasisset, se ipsius dictis parituram, in prædio suo, in villa Baireio opiparum & regia maiestate dignum apparat conuiuium. Inuitat regem cum optimatibus, & inter epulas sermonibus sale conditis omnes exhilarat. Postquam autem repressâ fame, edendi auaritas remitti cõpfit, essentque iam conuiuæ fœcundis calicibus comiter accepti, surgit matrona venerabilis à mensâ, & non trepidè, sed constanter: non tepidè, sed feruenter: non segniter, sed sagaciter: non muliebri, sed virili planè animo, quod secum deliberarat, re ipsa exequitur.

Primum sciscitatur ex rege, num illius bona venia liceat ipsi in ædibus suis quod velit agere. Rege incunctanter annuente, quippe qui putaret illam sumpto poculo, vt plerique solent, & se & conuiuas alios ad potandum strenuè inuitaturam: è sinu suo profert velum ab Amando pontifice consecratum, qui etiam hoc ei consilium dederat, & inuocato terribilis Dei nomine & auxilio, suo illud capiti imponit. Tum verò rex ira permotus, ingratas relinquens epulas, abscessit è conuiuio. At illa iactans cogitatum suum in Dominum, totam se illius arbitrio permisit & commisit: facultatibusque & possessionibus prudenter distributis, spinosisque huius mundi curis è terra cordis sui penitus extirpatis: quæ priùs seruiendo Christo in membris eius, Marthæ gesserat officium, iam ad pedes eius sedens, audiebat verbum eius, optimam Mariæ partem, quæ ab ea non posset auferri, sibi deligens.

Vt verò quod in interiori gerebatur homine, id etiam exterior præ se ferret: sicut mentis mutarat habitum, ita mutauit & corporis: preciosisque abiectis vestibus, quibus fuerat vsa in matrimonio, vt placeret viro, vnà cum eis omnibus se exiit huius mundi impedimentis, vt sollicita semper cogitatione ea sola tractaret, quæ Domini sunt, vt illi vni deinceps placeret. Imposuit autem capiti tetrum quendam amictum, vt interioris hominis luctum & penitentiam designaret, possetque pro luctu breui & mœrore momentaneo ea quandoque consolatione affici, de qua Dominus dicit in Euangelio: *Beati qui lugent, quoniam ipsi consolabuntur.* Et vt quondã expertas corporis voluptates & molestas dæmonum profigaret vexationes, in preces continuas & immodica propè ieiunia incubuit, carnemque aspero cilicio domans, illud ex Psalmo canebat: *Ego autem, cum mihi molesti essent, in ducebar cilicio: humiliabam in ieiunio animam meam, & oratio mea in sinu meo conuertetur.* Porrò locum, vbi spiritalibus daret exercitijs

Adalbaldi cædes.

Claret miraculis post mortem.

1. Cor. 7.

Matth. 19.

Nec blanditijs, nec minis potest adduci, vt denuò nubat Rictrudis.

Cap. 8.

Cap. 9.

Vide præclarum facinus venerabilis matronæ.

Luc. 10.

Cap. 10.

Matth. 5.

Psal. 34.

ercitijs operam, cum consilio & auxilio sæpè disci antistitis Amandi, valdè sibi congruum delegit, nempe monasterium, quod Martianas vocant, ab eodem antistite ad fluuium Scarbum exædificatum, cui disponendo & constituendo vir sanctus Abbatem præfecerat sanctum Iouatum venerabilem virum, cuius adhuc in eodem monasterio corpus conditum habetur. Et Amandus quidem monachos ibi haberi voluit, sed Iouatus sanctimoniales ibi congregauit. Hunc ergo locum, satis oportunè ab hominum strepitu remotum, Dei famula Rictrudis expetijt, & beato Amando non solùm consentiente, sed etiam inter regem & ipsam pacem conciliante, cum maiestatis regie privilegio obtinuit, vt illic se totam rebus diuinis manciparet.

Cap. II.

Matth. 5.

Vt autem omnibus palàm innotesceret, à quanta perfectione suam inchoasset conuersionem, conuenienter illi Euangelicæ sententiæ, *Luceat lux vestra coram hominibus, vt videant opera vestra bona, & glorificent patrem vestrum, qui in cælis est: post abiectas à suis humeris onerosas prædiorum & facultatum sarcinas, post nuncupatum Deo continentie votum, post acceptum monasticæ religionis habitum, non contenta se solam Deo offerre oblationem viuam, sanctam, eiq̃ue placentem: etiam tres filias suas, quas iam supra memorauimus, illi obtulit virgines corde & corpore immaculatas, vt perpetuam seruantes virginitatem, agnum virginem, virginis matris filium, quocunq̃ue ierit sequantur, contentæque ante Dei thronum canticum nouum, id est, cum agno aternū exultent de carnis seruata integritate & incorruptione.* Quod canticum licet audire possint sancti, nemo tamen dicere poterit, nisi illa candida turba incontaminatorum. Quod cum sit verissimum, audite, obsecro, & auribus percipite omnes, qui habetis audiendi aures, quibus adhuc fas est ad angelicæ castitatis adspirare privilegia, & tam præclari contubernij frui sodalitate, atque cum eis noui cantici suauissimam depromere melodiam. Properate, currite, & memores vxoris Lot, retrò respicere nolite. Putridas putidæ carnis concupiscentias edomate. Omnis caro fœnum, & omnis gloria eius tanquam flos fœni. Penetrent hæc intima cordis vestri penetralia, nec meam hanc esse puteris adhortationem, sed beatissimi Patris Augustini, qui inter cætera ita dicit:

Apoc. 14.

Virginum
privilegium

Pergite sancti Dei, pueri ac puellæ, mares ac fœminæ, cælibes & inuptæ: pergite perseueranter in finem. Laudate Dominum dulcius, quem cogitatis vberius: sperate felicius, cui seruitis instantius: amate ardentius, cui placetis attentius. Lumbis accinctis & lucernis ardentibus expectate Dominum, quando veniat à nuptijs. Vos afferetis ad nuptias agni canticum nouum, quod cantabitis in citharis vestris, quale nemo poterit dicere, nisi vos. Et post pauca: Meritò eum sequimini virginitate cordis & carnis, quocunq̃ue ierit. Quid est eum sequi, nisi imitari? Quia Christus pro nobis passus est, relinquens nobis exemplum, vt sequamur vestigia eius.

Gen. 19.
Esaïæ 4.
& 40.De sancta
virginitate
cap. 17.

1. Pet. 2.

Cap. 12.

S. Rictrudis
dat se mo-
nasterio.

Itaque S. Rictrudis tres filias suas, vt diximus, in ætate adhuc tenera vni despondit viro Christo, vt canticum illud, quod iam per se non poterat, per illarum citharas Domino depromeret: cunctisque sapienter dispositis, & curis omnibus huius mundi procùl abiectis, monasterij gymnasium adiit, vbi vitæ huius breue tempus tanquam in agone decurreret, contra tartareos demones certando viriliter, nuda iam & expedita ab omnibus, ne possent eam vlla ex parte tenere illi maligni spiritus, vnctaque oleo celestis gratiæ, cuius ope freta, facilè ex hostibus victoriam reportaret. Porro Maurontus filius eius in laico habitu regijs officijs & militaribus negocijs adhuc detinebatur, sed corpore potiùs, quàm animi studio aut voluntate, de quo suo loco plura dicemus.

Adalsendis
obit.

Per id tempus mortua est Adalsendis, inter filias postremo loco nata. Obijt autem in ipsa sacrosancta Dominicæ natiuitatis solennitate, quando huic mundo in peccatis mortuo aduenit in Christo salus & remedium præsentissimum, quo profligatur mors cum authore & principe suo: vt Adalsendis non tam mortua sit, quàm luci vitæque perenni edita. At pia Rictrudis, inter aduersa fortis & longanimis, cum se illi vno eodemque tempore ingens tum gaudij, tum mœroris materia offerret: hinc angelum toti mundo lætissimum nuncium adferentem audiret & dicentem, Euangelizo vobis gaudium magnum, quod erit omni populo: inde suæ præ oculis haberet filiolar triste funus, quod sine dolore cernere ipsa naturæ vis non sinebat: virili animi robore muliebrem superauit affectum, nec passa est sibi dominari luctum, quem extorquebat mors tam chari pignoris: nec voluit dare locum tristitiæ, vbi natalis celebraretur vitæ. Itaque expletur sepulturæ officium more fidelium, premuntur lachrymæ, luctus facessere iubetur. Sic primus exactus est dies, sic secundus & tertius solennitatis dies. Vbi ad quartum ventum est, quo sancta Ecclesia paruulos pro Christo

Vide animi
fortitudinē
in matrona.

casos

caelos commemorat, prudentissima Rictrudis sciens quid cuique deberet impendere tempori, & omni negotio tempus esse & opportunitatem, tempus gaudendi, itemque tempus flendi ita distinxit, ut post sacrorum expletionem mysteriorum, quibus ad Dei laudem eisdem sanctis martyribus non luctus exhibetur, sed honor, vota que præstantur non lachrymarum, sed caeremoniarum: cum iam parata essent omnia, quæ ad corpora cibo potuque perficienda pertinerent, conuocatis fororibus ait: Eat iam charitas vestra, sorores meæ, & dona Dei percipiat cum gratiarum actione: me verò exemplo matrum, quarum hodie ploratus & vlulatus auditus est multus, sinat innocentem filiolum meam, immatura morte præreptam, materna pietate lugere. His dictis, amicum mœrori locum secretum petijt, dolorique, ut natura poscere videbatur, indulgit. O verè laudabilem & admirandam foeminam, quæ fortitudine accinxit lumbos suos.

Eccès 8.

Ierem. 13.
Matth. 2.Ierem. 13.
Matth. 2.

Iam veniamus ad Maurontum, cuius supra meminimus, S. Rictrudis filium primogenitum, ab egregio Christi sacerdote Richario per sacrum baptismum regeneratum: Accidit aliquando, ut idem venerabilis presbyter Richarius tum pro sanctitate, tum pro familiaritate equo vestus beatam Rictrudem inuiseret: cumque post sancta colloquia vir Dei consensu equo vellet abscedere, illa, filiolum Maurontum in vlnis gestans, paululum è domo progressa, eum prosequatur, ut benedictione illius filiulus suus muniretur. Postquam autem vir Dei equo sedens infantem in manus accepit, siue ut illi benè precaretur, siue ut oscularetur eum, equus, agente malo demone, coepit ferocire, dentibus frendere, pedibus calcitrare, magno impetu sursum deorsum cursitate. Itaque sacerdos & sibi & puero metuebat: mater pro utroque anxia, & iam penè exanimis, quòd putaret certum utriusque exitium impendere, auerso vultu, tam triste spectaculum videre non sustinuit. Flebat etiam familia non mediocriter. At vir Dei tenens fortiter paruulum, ne laberetur, preces fudit ad Dominum: quibus completis, & puer instar auiculæ illæsus in terram perlatus est, & equo pristina redijt mansuetudo. Tum verò mater, recepto spiritu, filium ipsi arridentem in suas sustulit vlnas, & ingens mœror omnium versus est in gaudium haud vulgare: nec debet ambigi utrorumque meritis id ira euenisse. Et quia tam infinitè benigna est Dei clementia & bonitas, ut quod malignus dæmon sanctis in perniciem machinatur, ille ad eorum profectum conuertat: tentatio hæc beato viro cessit ad virtutis augmentum. Cogitans enim apud se, humani generis Saluatorem, cum ad nos redimendos iret Hierosolymam, non phalerato sedit equo, sed humiliter potius asello, deinceps cum aliquò esset proficiscendum, non equo vsus est, sed asello mansuetissimo.

Cap. 13.

His confirmata habetur in vita S. Richarii Tom. 2. 26. April.

Insigne miraculum.

Matth. 2.

Cap. 14.

Mauronti brevis historia.

Corona rasi capitis quid significet.

Postquam autem Maurontus ad viriles peruenit annos, cum esset vir nobilis, regis lateri adhaerebat, qui perpetuis eius officijs & ministerijs utebatur. Data autem est opera, ut sponsa ei ascisceretur: sed Amando pontifice spiritalis amoris suauitates & æternæ vitæ inæstimabiles incunditates ei prædicante, voluptuosos carnalis amoris compedes, quibus iam ferè pedem iniecerat, dirupit. Cum autè matri indicasset se nolle sponsam admittere, illa metuens, ne per abrupta lasciuia præcipitia, ut plerique solent adolescentibus, iret in profunda gehennæ, non mediocriter dolere coepit, oratque S. Amandum, ut ipsam ea in re iuuare velit. At vir sanctus eius precibus annuens, Martianas venit, optimisque sermonibus eam demulcens, pristina in Deum alacritati restituit. Accessit inde ad Missarum peragendam celebritatem, & cum illic Maurontus adstaret, vidit sanctus episcopus apem, ter eius verticem circunvolantem: nec ignorans quid ea res portenderet, eum aduocat, horratur ut quamprimùm opere perficiat, quod iam pridem animo velle coepisset. Nec defuit Maurontus sancti viri monitis: cumque idem beatus antistes more Ecclesiastico totòndit, decisa coma capitis eius, ut coronæ signum vel effigiem ferret in capite: per id, quod exterius fiebat, innuens, quid eius significatione intus seruari oporteret: nempe ut vertice capitis nudato designaretur, præpotenti Deo nuda & aperta esse etiam arcana pectorum, nihilque vel abditissimis versari cogitationibus, quod fugiat oculos cuncta cernentis: Porro crebra capillorum sectio, indicaret assidue refecandas malarum cogitationum superfluitates. Denique corona & summi sacerdotis tiaram, & regie dignitatis diadema exprimeret, ut inde admoneretur ad regale se pertinere sacerdotium, & post victorianam, ex multiuarijs mortalis vitæ tentationibus reportatam, meritò se recepturum vitæ immortalis coronam, quam Deus promissit diligentibus se. Quæ quidem sanctus vir Maurontus, non solum ex beatissimi præsulis huius traditione, sed etiam ex diuinarum scripturarum lectione suscipiens &

S. Amatus
Senonensis
episcopus.

Sigebertus
in Chron.
anno Chri-
sti 672.

Cap. 15.

Eusebiae
amor erga
Hamaticū
cœnobium.

Cap. 16.

memoriæ commendans, studuit semper diligentissimè re ipsa complere. Factus enim postea diaconus, illi muneri congrua viuendi ratione & optima conuersatione respon- dit. In aula etiam regis, quippe clara editus prosapia, præclare functus est officio re- giorum conscribendorum diplomatum, siue edictorum. Et ut ad sanctæ conuersa- tionis eius cumulum non parum accederet, sancti Amati episcopi ei conuictus ob- tigit: qui beatus vir cum Senonensis esset episcopus, falsò apud Theodorici regem, qui per id tempus tyrannidem exercebat, insimulatus fuit, tanquam in regem perfidiæ crimen admisisset: atque ea causa in Perona monasterio, in Veromanduorum oppido sito, cui tum sanctus Abbas Vltanus præerat, iussus est exul degere. Mortuo autem Vltano, traditus est Mauronto abbati, ut is cum in custodia asseruaret in Broilo mo- nasterio, quod ipse nuper admodum construxerat in Lætiæ territorio. At Mauron- tus illo ad se recepto, ut eius religiosam comperit conuersationem, haud aliter arque caelesti asseruando thesauro cunctis vitæ eius diebus omnem ei curam & ministerium impendit, gaudens habere se in illo & sibi & fratribus suis vitæ & sanctitatis propositum exemplar.

Interea Dei famula Gertrudis, auiâ Adalbaldi, iam proeucta admodum ætate, & multis cumulata operibus bonis, in Hamatico monasterio, quod ipsa ædificauerat, ubi etiam sacra virgo Eusebia, eius proneptis, educabatur, viam vniuersæ carnis ingres- sa est: cui in monasterij regimine eadem Eusebia successit, bonæ quidem indolis puel- la, sed adhuc teneræ ætatis, utpotè duo dennis. Itaque mater eius Rictrudis, altiori viâ consilio atque prudentia, non ignorans multos etiam in virtutibus exercitatos hostis tartarei astutia decipi, tum etiam metuens ætati illi filia suæ, ne præproperam addepta- bertatem, illius maligni serpentis fraudibus circumscriberetur: ad se eam acciuit, se- cumque habitare voluit. Recusante verò illa, & in Hamatico cœnobio permanere volente, mater eius regias compulsâ aures appellare, facultatem obtinuit illam regis autoritate reuocandi. Atque ira coacta Eusebia, ad matrem venit mœrens, secum- que adduxit totam congregationem suam & proauia sanctæ Gertrudis corpus cum reliquijs sanctorum, quæ illic conditæ fuerant. Mater autem eius, voti compos effecta, hortabatur illam multis verbis, ut cum ipsa in spiritali militia Deo inferuaret. Et illa quidem maternis admonitionibus libentissimè parebat, diuinis ministerijs iugiter sese mancipans: sed tamen non potuit amor eius & desiderium reuocari ab Hamatico monasterio, quæ ei quasi innata videbantur. Quamobrem flebat fæpissimè, & propè singulis noctibus post absolutam vespertinam synaxim, cum eam purarent se dare cum alijs quieti, illa, relicta ante lectum sandalijs, ibat ad Hamaticum monasterium intem- pestæ noctis silentio, cum eo, quem antè diximus, sanctissimo episcopo & monacho Amato, & cum collectanea sua, alijsque fideis, ut putabat, sui secreti socijs. Ibi que cele- bratis vigilijs & omnium horarum officijs, Martianas reuertebatur, fidei illo peracto furo, ne illic nocturnis precibus non interfuisse deprehenderetur. Nec defuit tamen, qui hæc ad matris notitiam perferret: quæ eam ad se vocans & blandis mulcebat, & asperis terrebat sermonibus, ut eam ab hoc proposito retraheret, sciens eam magis carnis propinquitate quam spiritus permoueri. Sed cum neque per se, neque per ami- cos quicquam proficeret, inito cum filio Mauronto, Leuita & Abbate venerabili, con- silio, utrisque placuit, ut pro huiusmodi inobedientia & pertinacia, verberibus Eusebia castigaretur. Itaque Maurontus, tenente eam famulo, verberauit eam: sed interim ad capulum ensis, quo famulus accinctus erat, grauitè attriuit latus teneri corpusculi, ita ut multis, quibus postea superuixit annis, purulentam & sanguine mixtam ab ore sal- uam eiecerit. Verum neque hoc pacto eius compresso desiderio & conatu, conuocant è propinquis locis episcopos, abbates & illustres viros: qui omnes varijs modis eam nitebantur ab hoc studio reuocare, sed frustra. Tandem igitur consilium hoc illius matri dedere, ut sineret eam optatum repetere locum: quibus etiam assensit mater, quanuis inuita. Confirmabat autem eius religiosam conuersationem maternis adhor- tationibus, & Deo eam precibus commendans, à se dimisit. Ea igitur voto posita suo, cum omnibus suis lata abiit ad Hamaticum cœnobium, secum eò reducens corpus proauia suæ cum venerandis sanctorum reliquijs: ibi sanè angelicam ducens vitam, in medijs adolescentiæ annis rapta est ad caelestis sponsi thalamum, ne malitia mutaret intellectum illius, aut fictio deciperet animam illius: & consummata in breui, expleuit tempora multa.

Non defunt autem, qui dente rodant canino, quòd diximus sanctam virginem tam malè

malè acceptam à matre Rictrude & fratre Mauronto : sed nouerint illi, Rictrudem nõ
 villo odio infectam filiõlã suam, sed eius immaturã timuisse atati. Sciebat enim scri-
 ptum à sapientissimo Salomone: Puer, qui dimittitur voluntati suã, confundit ma-
 trem suam. nec illud Ecclesiastici ignorabat: Filie sunt tibi? serua corpus earum. Vo-
 luit igitur filiam apud se manere, vt suis & adhortationibus & exemplis ad perfectiora
 eam procheret: & *Eufebia*, licet se sciret cælesti regi desponsatam, non tamen san-
 ctam, matrem proteruè aspernabatur, sciens sponsi sui illud esse præceptum: Hono-
 ra patrem & matrem, vt sis longæuis super terram: sed innitens gratiæ eius, qui ipsam
 sibi desponderat, eiusque vnus flagrans amore, nec maternum quidem affectum sibi
 patiebatur vllum feruoris sui adferre detrimentum. Et Maurontus quoque frater eius,
 non odij crudelitate id fecit, quòd eam flagellauit: sed matri immorigeram & pro-
 pè insolentem volebat coërcere. Etsi autem vterque & mater & frater in illa castiganda
 humano quodam errore lapsi sunt, ignorantes gratiam Dei, quæ illi inerat: non
 debent tamen temerè reprahendi, cum non possint ea numerari in operibus iniqui-
 tatis, quæ ex charitatis radice proficiuntur, dicente ipsa veritate Christo: Si ocu-
 lus tuus fuerit simplex, totum corpus tuum lucidum erit. Quòd verò hac occasione
 in morbũ incidit sacra virgo, quo etiam non caruit quandiũ superuixit: quis non vide-
 at hoc illi ad collatã gratiã cumulũ accessisse, vt dum corpore deficeret, spiritu ro-
 boraretur, conuenienter illi Apostolica sententiã: Cũ enim infirmor, tunc potens
 sum? Et certè eius conuersatio talis fuit, vt verbis exprimi vix queat. Præbebat talia
 de se ipsa exempla, quæ aliã omnes meritò sibi imitanda proponerent. Erant virgi-
 nis prudentissimã tales mores, talisque habitus, vt virtutes omnes ex ipsa relucerent:
 prudentia in verbis, iustitia in decernendis iudicijs, temperantia in licitis & veritis, for-
 titudo in rebus duris & aduersis. Cũ necessitas interdum cogeret negocijs interces-
 se secularibus, nihil ex his eius animo inhærebat. Et vt paucis expediã, virtutes omnes
 obtinere studuit, & tamen eas ipsas sapienter occultauit. Ita annos nata plus minus
 vintitres, cũ diuinitus cognouisset diem obitus sui, omnes in sancta professione sub
 se militantes acciuit, hortabatur eas in mutua perseuerare charitate, in proposito in-
 uiolabiliter permanere, obediẽtiã promptissimè exhibere, nec de diuina quicquam
 diffidere prouidẽtia, licet ipsa eis subtraheretur. Hæc atque alia cũ dixisset, omnesq;
 Domino commendasset, repentè domus, in qua decumbebat, immenso est lumine
 perfusa. Quo recedente, sancta illa anima pariter migravit à corpore, & ad vitam est
 profecta sempiternam, 17. Calendas Aprilis.

Prouer. 29.

Eccli. 7.

Exod. 20.

Matth. 6.

2. Cor. 12.

Eufebie en-
comion.Eufebie fe-
lix obitus.

Cap. 17.

† hic deest
in exempla-
ri M. S. mo-
nasterio,
aut aliquid
eiusmodi.

1. Cor. 9.

Iohan. 6.

Matth. 20.

Ephes. 5.

S. Rictrudis
decedit e
vita.

Cap. 18.

Au. hor in-
uocat S. Ri-
ctrudem.

Postquam autem sanctum episcopum & monachum Amatam Dominus ab hoc
 exilio ad cælestem patriam Idibus Septembris euocauit, sacrum eius corpus Mau-
 rontus in sua possessione tumulauit, omniaque prædia sua per chartarum instrumenta
 tradidit: & licet matri suæ fuerit superstes, tamen etiam ipse post expleta piã admi-
 nistrationis munia, felicem Christo spiritum reddidit tertio Nonas Maij. Sed iam
 ad S. Rictrudem nostra se recipiat oratio: quæ sanè omni mentis studio & toto cor-
 poris conatu bonis operibus dedita, & de virtute in virtutem proficiens, dilatafo cor-
 de infatigabiliter cucurrit viam mandatorum Dei in stadio fidei & iustitiæ, patulis
 hauriens auribus illud Apostoli: Sic currite illius imitatione, qui dixit: Non veni face-
 re voluntatem meam: alterius regimini se spontè subdidit, iussa eius promptissima
 obedientia capeffens, & famularum sese famulam exhibens: semper ob oculos ver-
 sans illa Saluatoris verba: Filius hominis non venit ministrari, sed ministrare: nec
 vnquam extra mōnasterij septa progressa est, cunctisque bonorum operum se ex-
 emplum præbuit in humilitate, in patientia, in obedientia, in castitate, in ieiunijs,
 in vigilijs, in orationibus perpetuis, in longanimitate, in mansuetudine, in mode-
 stia & benignitate. Et ne sim longior, vt filia lucis semper ambulauit in luce, cuius
 fructus est in omni bonitate & iustitia & veritate: sicque in sanctarum virtutum stu-
 dio perseuerans, cũ ad annos peruenisset quatuor & septuaginta, 4. Idus Maij, cor-
 pusculum terræ, spiritum verò reddidit cælo: sepultaque est honorificè à Dei sacer-
 dotibus alijsque Ecclesiastica dignitate ornatis viris, & permultis ad eius funus con-
 currentibus.

Ne quis autem de eius meritis & sanctitate possit ambigere, multa diuinitus co-
 ruscant virtutum & miraculorum signa ad eius sacras reliquias, sicut testantur, qui
 suis oculis cõspexere. Te igitur sancta ac Deo dilecta Rictrudis toto cordis affectu ob-

secramus, vt tuis sanctis precibus & meritis, quibus variarum soluis ægritudinum nexus, nos à peccatorum nostrorum vinculis absoluas, vt benignissimi Saluatoris gratia his expediri, in tremendo iudicij die, cælis & terris ardentibus, ipse nos à gehennæ flammis ereptos, tecum ad æternæ felicitatis gaudia deducat, cuius misericordiæ nullus est finis: Cui cum Patre & Spiritu sancto est regnum, virtus, honos & gloria per infinita secula seculorum, Amen.

MARTYRIVM SANCTI ALTERIVS ALEXAN- DRI, AVTHORE SIMEONE METAPHRASTE.

13. Maij.
Cap. 1.

VO tempore impius Maximianus imperabat, persecutio multa contra Christianæ religionis sectatores per omnes regiones commota erat. Centurio autem quidam, demonum amicissimus, Maximiani Imperatoris iussu erexit templum Ioui longè ab vrbe Roma stadio vno. Edixit igitur Maximianus Imperator, vt quicumque Christianam fidem sequebantur, dijs ipsis sacrificare cogentur: iussitque omnes præsto esse in templi dedicatione, ac præcones ipsos per totam urbem indicere, vt quicumque illic essent deorum studiosi, crastino die omnes in templi dedicatione cum Imperatore convenirent. Itaque omnes, audita præconum voce & tubæ ipsius clangore, parati erant vnà cum Imperatore in Iouis templo præsto esse. Multi ergo, rebus omnibus omisissis, templum adierunt, & Ioui sacrificarunt. Quidam verò admodum diues, Tyberianus nomine, sub imperio suo habens milites, à Felice tribuno sibi commissos, omnes illos conuocauit, eisque hæc dixit: Audite, fratres. Scitis vos omnes, quemadmodum Imperator præcepit, vt hodierno die in templo Iouis cuncti vnà cum ipso præsto simus. Parate igitur vos, vt mecum vnà in templum veniatis. Hæc cum militibus suis diceret, nunciatum illis fuit, Imperatorem in templum venisse. Tunc celeriter cum Tribuno ipso milites omnes properabant, vt Imperatori assisterent.

Cap. 2.
Alexander
miles Christi-
anus.

Vnus verò ex illorum numero, nomine Alexander, cum à puero pietatem seruans, Deum ipsum timeret, Tribuno respondit: Si ad Deum illum, qui verè Deus cælestis est, nobis eundum esse dixisset, eumque adorandum, rectè quem locutus fuisset. Quos enim vos deos esse dicitis, demones illi sunt, non dii. Tum Tyberianus: Non omnibus, inquit, dijs, sed vni deo Ioui nobis nunc sacrificandum esse dixi, licet sint alij, quos & Imperator, & nos colimus. Ad hæc Alexander: Iouem ipsum deum nominasti: at ille talis est, qualis & ceteri, qui demones sunt valde fallaces, cum eos à quibus coluntur, circumuenire atque omninò perdere soliti sint: quemadmodum & vos ipsi asseritis, illum ipsum Iouem aliquando mulierem appetuisse, & cum illa iuxta mare inuenisset, ipsam deceptam corrupisse. Quis vestrum vnquam vidit, aut aliquando audiuit, Deum impuris facinoribus labefactari? Non solum igitur, vt dixi, demones, sed etiam fallaces illi sunt. At noster Deus corporeis oculis non cernitur, qui cæli & terræ effector est: neque ijs indiget sacrificijs, quæ vos impuris demones offerre consueuistis: sed sacrificium postulat purum ac sine sanguine. Hæc cum Tyberianus audiisset: Omitte, inquit, insaniam istam, Alexander, & deos ipsos beneficiorum authores ne contempnas, ne fortè Imperator hæc audiat, & aduersus me indignetur, quòd te talia dicentem feram.

Impiter im-
purus.

Cap. 3.

Hæc cum dixisset, festinabat vnà cum Imperatore in templo esse: erat enim tēpus, quo Imperator dijs sacrificia offerret. Memor verò eorum verborum, quæ à milite suo audiuerat, Maximianum adiit, & ita eum allocutus est: Milites omnes, Imperator, quos mihi maiestas tua commisit, tuo edicto inseruientes vidi: vnus verò è militibus non solum mihi repugnauit, sed deos etiam ipsos contumeliosis verbis affectit, affirmans deos illos, quos tu Imperator, & nos colimus, demones esse impurissimos: neque cogitat eos, qui edictis imperij tui aduersantur, mea manu interfici. Hæc cum Maximianus accepisset, militi, de quo hæc audiuerat, valde iratus fuit: & Vbinam, inquit, ille est, de quo hæc dicitis? Agè duc illum ad me, vt sciam quid ille sentiat. Tum Maximiano Tyberianus: Ita edictum tuum, Imperator, & me ipsum miles ille pro nihilo fecit, vt huc venire neglexerit. Illic Maximianus iussit tres milites abire, & illum fer-

reis